

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut nalunaarusiaq 2015**Saqqummiussamut oqaaseqaatit**

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut imaqaarniliaq 2015-imut tunngasoq pillugu Naalakkersuisut qitiusumik inuiaqatigiinni killiffilersuisimapput allaaseralugulu sumut killissimanitsinnik pitsaanutsumik ataqatigiissaarinissamik pilersitsiniarnitsinnut tunngasumik kiisalu annerusumik ataqatigiissaarinissamik timitaliinikkut pilersaarusiornermut aningaasatigullu pilersaarusiornermullu killiffitsinnik.

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut imaqaarniliaq 1995-ip kingorna siullerpaajuvoq, taamaattumik pisariaqartinneqarpoq inuiaqatigiinni ineriartortornerup nutaamik isikkulerlugu killiffimmik nutartikkamik pisariaqartitsineq. Naalakkersuisut ukioq 2016-imi nutaamik nuna tamakkerlugu nalunaarusiamik saqqummiussissapput, takussutissiamik allaaserinninnermik nangitsisumik inassuteqaatinillu saqqummiisoqassalluni.

Ukiut kingullit 20-t uninngaannarfiusimangillat. 2009-mi aaqqissuusseqqinnissamut kommunit pilersaarusiornermut pisinnaatinneqarsimapput annertuumik. Ataqatigiissaarineq timitaliinertigut aningaasaqarniarnikkullu pilersaarusiornermi kommuninit Namminersorlutit Oqartussanit ingerlanneqassaaq kiisalu aaqqissuussaanermik ingerlatsiviusunik annertuunit. Ataqatigiissaarineq pisariaqarpoq ataatsimoorluta oqimaaqatigiissaakkamik nunami ineriartortornerup qulakkeerneqarnissaa isumannaarneqassappat.

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut imaqaarniliami ersersinneqarpoq, inuiaqatigiit agguataarneqarluta ineriartortugut, siullermik ukiorpassuarni ingerlasimasumi kiisalu aappaattullu agguataarneqarnerput ingerlatiinnaripput, soorluttaaq nunani allani aamma tamanna takuneqarsinnaasartoq. Taamaattumik naatsorsuutigissanngilarput politikikkut oqartussanit tunngaviusutigut agguataarneqarneq allanngortissallugu.

Takussutissat ilagivaat utoqqaliartortut amerliartoratta, kiisalu meeraaqat inunngortartut ikiliartormata. Ima paasisariaqarpoq ukioqatigiiaat inuutissarsiuutigalugu suliffissaqarnikkut takkuttartussat ukiuni siuliinit naleqqiullugu ikinnerussammata.

Takussutissiat pingaernerit ilagivaat amerliartuinnartut ilinniagaqalersimmata. Tamanna namminermi nuannaarutissaavoq. Arnat amerlanerusut angutinngarnit ilinniagaqalertarput. Ilinniagaqarsimaneq pissuteqarajuttarpoq najugaqarfinni anginerusuni najugaqarnermi. Najugaqarfinni annerusuni kisimi suliffissanik pilersitsinissamik periarfissat annerusarput, ilinniakkanik aaliangersimasunik piumasaaqateqartut. Tamanna pissutigalugu ilinniakkaminnik naammassisaqarsimasut suliffinnillu periarfissaqarneq pillugu aaliangertartut inoqarfiusuni annerni najugaqarusuttarneq, najugarisimasamullu

minnerusumut uternissaq qinernagu. Taamaasilluni najugaqarfinni tamani suaassutsit
agguataarneqarnerat equngassuteqarneranik pissuteqartoq.

Pissutsit taakku marluusut, tassalu utoqqaliartortut amerliartuinnarnerput aammalu
pitsaanerusumik ilinniagaqalernitta – aningaasaqarnikkut timitaliinikkullu
pileraarusiornissamut ilaatinneqartussat. Nuna tamakkerlugu pileraarusiornermut
imaqarniliap takussutissaqartippaa pissutsit malunnaatilimmik allanngorsimani,
pileraarusiornissamut ilaatinneqartussat kiisalu pingaaruteqarluarsinnaasooq
aningaasaqarniarnikkut nammasinnaassuseqarneq inuiattut kommuninilu:

- Nuna tamakkerlugu assigiinngissuteqarnerujussua pissutaalluni ilinniartitaanerup
inissisimavoq.
- Kommunit pilersuisinnaanermut nammakkerneqarnerat nikerartorujussuuvoq.
- Ukiumikkut sulisinnaassuseqarluaraluartut suliffeqanngillat.
- Inuussutissarsiornerup aaqqissuusaanera malunnaatilimmik nikerarpoq, pisortanit
annertuumik piffinni tamani aqunneqarneq apeqqutaalluinnarpoq.

Angallannikkut aningaasaliinerit eqaallisakkamillu attaveqaatit pisariaqaleneri

Inuttaasut agguataarnerini allannguutit utoqqaliartortut amerliartorneri ilutigalugit
pilersuisinnaanerup artukkerneqalenera annertusiartuinnartussap kiisalu aningaasartuutit
qaffakkiartorneri. Annertuumik nutaanillu piumasagaatinik malitseqarput, qanoq iliornikkut
siumut sammisumik inuiaqatigiit aaqqissorneqarnissaannik. Aningaasat killeqarput,
taamaasilluta qulakkeertariaqarparput sapinngisamik pitsaanerpaamik pisinnaasanik
atorluanaanerulernikkut, pigeriikkatsinnik. Matumani pileraarusiorneq ataqatigiittumillu
ataqatigiissaarinissaq pingaarutilerujussuuvoq.

Inuiaqatigiit sanarfineqaatsimikkut imaluunniit angallannikkut sanarfeqqittariaqarparput
aningaasaqarnikkut nappanneqarsinnaasumik ikorfartuutaasumik ineriartortitsinissaq.
Isumagissavarput nunap pituttorneqarnera pitsaanerusumik aaqqissussallugu. Aammalu
periarfissanik pitsaanerusunik Kalaallit nunatsinnut nunatsinniillu aqutit nioqqutissanik
inunnilu angallassineq pilersikkumallugu.

Attaveqaatitigut pisariillisaanissaq pisariaqartuuvoq. Tamanna innuttaasumut pisortallu
attavigiissinnaanerannik attuumassuteqarpoq pisortat allaffissornikkut ingerlatsineranni
ilinniartitaanermi kiisalu inuussutissarsiutitigut inerikkiartortitsinermi. Pisariinnerusumilli
iluqaqtaalluarmillu attaveqaatitigut ingerlalluarnissamut tunngaviusussaavoq, pitsaasunik
qaammataasaq atorlugu pisariinnerusumik paasissutissanik pisariaqartinneqarnerpaasunik
atortoqarnissaq. Pisariaqartinneqarnerpaasunik paasissutissaassapput inuit najugaasa
allattorsimaffiat, inuup normua, suliffeqarfiit nalunaarsorneqarneri normuilu kiisalu
tunngaviusumik paasissutissanik attavilersuineq. Taamaattumik pilersitsisoqarpoq
tunngaviusumik suliarineqarnissaanut aallarnisaasumik paasissutissanik tunngaviusumik
aqutsisoqalernissaa anguniarlugu.

Paasissutissat tamarmik 80 %-ii pisortanit suliarineqartartut piffikkaartumik
aaliangersarneqartarput. Pisariinnerujussuuvoq paasissutissaatit ataqatigiissakkat
suliarineqarnissaat nuna tamakkerlugu takuneqarsinnaanngorpata. Ukioq 2009-mi NunaGIS
ilisaritinneqarpoq taamaattoq suli pitsaanerulertariaqarpugut periarfissarpasuit
atorluarneqarnerunissaannut NunaGIS-ip tunniussarisartagaannit. Taamaattumik

Naalackersuisut annertuumik suliniuteqarput NunaGIS peqatigitillugu kiisalu sukkanerusumik isikkilivimmik paasissutissanik saqqummiussisinaanissaq pisortanut allaffissornikkut pitsaanerusumik atorneqarsinnaasumik.

Ataqatigiissaarinissaq ataqatigilersitsinissamut pisariaqarpoq

Pisortatigoortuunngitsumik Naalackersuisut kommunini qinikkanik ataatsimeeqateqarnermini, politikkikkut isumaqatigiissutigineqarluarpoq pitsaanerusumik ataqatigiissaarinissamik pisariaqartitsisoqarnera. Pitsaanerusumik ataqatigiissaarinissaq aamma Inatsisartunit ujartorneqarsimavoq.

Ataqatigiissaariniarnissamut ersittumik takussutissaqartariaqarpoq sutigut immikkoortortat ataasiakkaat pisariaqartinneraat, pilersaarutaasut kiisalu suliniutissat pingaarutillit. Kommunit namminneq pilersaarusiornissamut periusissaqarput. Namminersorlutik Oqartussat immikkoortortaanut tunnganeruvoq sanaartornissamut pilersaarusiornissap suliarineqarnissaa. Sanaartornissamut- kiisalu pilersuisoqarnikkut suliffeqarfiit angisuut namminneq pilersaaruteqarput. Pilersaarusiornermut suliaq taamaasilluni ingerlallualereerpoq.

Sanaartornermut tunngasunik pilersaarusiarnissap suliarineqartarnera suliaavoq annertoq, naammassineqarpiarsimangitsoq. Sanaartornermut tunngasunik pilersaarusiarnissap sakkuuvoq allanngortoq, ersarissusiliinissamik qulakkeerisuullunilu tulluarsaanissamut periarfissanik ataavartunik qulakkeerisussa. Pilersaarusiornermut nutaaliaasoq amerlasuutigut aaliangiinissamik imaqartartoq. Ersarissuseqartarialimmik, oqaloqatigiissinnaanermik ataqatigiissaarinissamillu imalik, taamaasilluni qulakkeerneqassammat pitsaanerusujussuarmik aningaasaleerusussuseqarnissamik pilersaarusiornermut. Ataqatigiissaarineq amigaateqarpat tamanna inuiaqatigiinnut akisusinnaasoq. Tamannalu pinngitsoortittariaqarparput.

Aaliangiinerit paaseqatigiinnermik tunngaveqartut

Pilersaarusiornarlarniaraanni pisariaqarpoq paasissallugu piviusuussuserput qiviassallugu. Pingaaruteqarpoq paasissallugu assigiiaannngissuserput inuiaqatigiinni annertusimassappat nikerarnera paasissallugu, tamannami pilersaarusiornermi pingaaruteqartorujussuaq.

Inuiaqatigiinni inissisimaneq pilersaarusiussagutsigu killiffiit assigiinngitsorpassuit ilanngunneqassapput. Pisortani allaffissornikkut aqutsisoqassaaq, tamanna pissusissamisoorpoq. Aaliangiisaagut Namminersorlutik Oqartussat Kommunillu suliaasaannik qanoq agguataarisooqassanersoq. Tamatumunnga aaliangiussinissamut pingaaruteqartorujussuaq tassaavoq kommunit qassiunissaat kiisalu kommunit inuttussutsimikkut annertussusiat. Namminersorlutik Oqartussat Kommunillu aaliangiisussaavoq suliaassat suut kommunit tigusinnaaneraat suullu suliaassat kommunit tigusinnaanngikkaat.

Kiffartuussinermut assigiinngitsunik periuseqarneq atorneqartuaannarsimavoq. Pingaaruteqarpoq isumaqatigiissutigissallugu sullissinerup annertussusilerneqarnissaa kissaatigineqarnera. Aningaasaqarneq aaliangiisuuvoq avaqqunneqarsinnaangitsoq, kisianni pissutaasut allat aamma pingaartippagut aaliangiinissatsinnut, kiffartuusseriaaseq suna kissaatigaarput?

Ilisimasariaqarparput nikeriarneq sorleq paasissallugu inoqarfiusuni. Inoqarfiit sorliit inuttusiartorpat aamma inoqarfiit suut ikiliartorpat? Nuuttariaaserput qanoq isikkoqarpa aamma suut peqqutaaqataasarpata aaliangiisooqataasartut imaluunniit nuunnginnissatsinnut? Kikkut angalaarneruppat aamma kikkut nuunnginnerusarpata? Apeqqutissarpassuaqarpoq akissutaallu ilisimasariaqarpagut. Akissutaannilu misissueqqissaarnerit pisariaqartut nammaneqarsinnaasumik pilersaarusionerit anguneqassappat.

Misissueqqissaarnerit pingaarutilik aaliangiilluarnissatsinnik iluaqutaasumik qulakkeerinnissinnaasoq tassaavoq sannguequtit suut ersarissarneqarsinnaappata, inoqarfiit ataasiakkaat atugaat. Inoqarfiit tamarmiusut allaaserineqarnermikkut sinaakkusersuisinnaavugut assigiimmik pilersitsinikkut, pitsaanerumillu tunngavilersuuteqarsinnaavugut attanneqarsinnaasunik aaliangiiniarnitsinnut.

Pisortatigoortumik oqallinnerup ataqatigilersitsinissaq qulakkiissavaa

Soorlu aallaqqaasiutitut oqaatigisara Nuna tamakkerlugu pilersaarusionermit imaqarniliaq 2015 pillugu killiffinnik apeqquterpassuaqalerpoq. Utaqqiisaasumik pisariaqartippagut ilisimasassat amerlanerusut. Taamaattumik Naalakkersuisut upernaq 2016 tungaanut pisortatigoortumik oqallititsisarniarpoq, kikkut tamarmik isummamikkut peqataaffigisinnaasaannik, suna uatsinnut pingaaruteqarnerisooq nalilersussallugu kiisalu inoqarfitsinni ilisimasassat. Pisortatigoortumik oqallinneq aamma allanik pisariaqartunik ajornartorsiutinik imaqassaaq.

Pisortatigoortumik oqallinnermit paasisat Nuna tamakkerlugu pilersaarusionermit nalunaarusiap suliarineqarnissaanut ilaatinneqassapput tamanna Naalakkersuisut saqqummiutissallugu naatsorsuutigivaat ukiassami ataatsimiinnissamut 2016-imi. Taassuma tungaanut pitsaanerujussuarmik tunngaveqarluta aaliangiinissatsinnut pingaarnerisuinermit pisariaqartunut peqalersimassaagut, tamannalu kinguarsarsinnaanngilarput.

Matumuunali aaliangiusimavara aaliangiiniarnermit tunngaviusussaammat Naalakkersuisut kissaatigimmassuk kommunini tamani ineriartorneq inerikkiartuutaasumik aningaasatigullu attanneqarsinnaasumik pisortat ingerlatsivii inerikkiartuuarinneqassasut.

Taama oqaaseqarlunga matumuuna nuna tamakkerlugu pilersaarusionermit nalunaarusiaq Inatsisartunut suliaannngortippara.